

MENETTELYTAPAOHJE OPISKELIJOIDEN KURINPITOTOIMISTA JA TURVAAMISTOIMENPITEISTÄ

21.9.2023

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	2
2. YHTEISTYÖ ERI VIRANOMISTAHOJEN, OPISKELUHUOLLON JA HUOLTAJIEN KANSSA	3
3. HALLINNON OIKEUSPERIAATTEET	3
4. PEREHDYTTÄMINEN, TIEDOTTAMINEN JA TOTEUTUMISEN SEKÄ VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	4
5. MENETTELYTAPAOHJE OPISKELIJAN KURINPITOTOIMISTA JA TURVAAMISTOIMENPITEISTÄ	4
5.1 Yleistä huomioitavaa	4
5.2 Luokkahuoneesta, opetustilasta ja oppilaitoksen tilaisuudesta poistumaan määrääminen	6
5.3 Opetukseen osallistumisen epääminen	7
5.4 Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen ja mahdollisuus välttämättömien voimakeinojen käyttöön	8
5.5 Oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön	9
5.5.1 Kielletyt esineet tai aineet.....	9
5.5.2 Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita.....	10
5.5.3 Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat	12
5.5.4 Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen	14
5.5.5.Häirinnästä, kiusaamisesta ja väkivallasta ilmoittaminen.....	14
5.6 Kirjallinen varoitus	15
5.7 Määräaikainen erottaminen.....	16
5.8 Opiskelu oikeuden peruuttaminen ja palauttaminen	19
5.9 Huumausainetestaus	22
5.10 Opiskelu oikeuden pidättäminen ammatillisessa koulutuksessa	24
6. OPISKELIJAN AIHEUTTAMASTA VAHINGOSTA JA RIKOSOIKEUDELLINEN VASTUU	26
7. YLEISEN TURVALLISUUDEN VARMISTAMINEN, KOSKEE KAIKKIA OMNIALAISIA	28
8. TUPAKOINTI, KOSKEE KAIKKIA OMNIALAISIA	28

1. JOHDANTO

Menettelytapaohje kattaa ammatillisen koulutuksen, tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen, aikuisten perusopetuksen sekä aikuislukion. Ohje ei koske nuorten työpajoja eikä vapaata sivistystyötä. Menettelytapaohjeen 7 ja 8 luvut koskevat kaikkia omniaisia.

Menettelytapaohjeen tarkoituksena on turvata oppilaitoksen työrauha, sisäinen järjestys, opiskelun esteetön sujuminen sekä oppilaitosyhteistyön ja koulumatkojen turvallisuus. Toimintaperiaatteet ovat kaikille yhdenmukaiset ja oikeudenmukaisuus toteutuu kurinpitotoimien ja turvaamistoimenpiteiden käyttämisessä ja eri osapuolten sitoutuessa sovittuihin toimintatapoihin.

Kurinpitotoimia ja turvaamistoimenpiteitä käytettäessä noudatetaan hallinnon oikeusperiaatteita. Toimivaltaisia kurinpitotoimien ja turvaamistoimenpiteiden käyttämisessä ovat Omnian toimintasäännössä määrätyt tahot.

Opiskelijoilla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön perusopetuslain 46 § (aikuisten perusopetus), lukiolain 40 §:n, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:n sekä tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän tulee edellä mainittujen sääntöjen mukaisesti laatia suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna tämä suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteuttamista. Tämän lisäksi koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman laatimisen yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja menettelytavoista. Opetushallitus on antanut perusopetuksen ja lukio koulutuksen opetussuunnitelman perusteissa määräykset suunnitelman laatimisesta. Suunnitelman laatimisvelvollisuus ei koske aikuisten lukiokoulutusta. Ammatillisessa koulutuksessa Opetushallitus on antanut suunnitelman laadinnasta erillisen määräyksen (päivitetty määräys 10.5.2022 OPH-1106-2022). Menettelytapaohjeen päivittämistä ohjaa edellä mainittujen lisäksi laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta 164/2022, laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta 11.3.2022/166, laki lukiolaista annetun lain muuttamisesta 11.3.2022/165 ja laki perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta 11.3.2022/163.

Omniaassa on suunnitelma opiskeluoikeuden peruuttamis- ja palauttamismenettelystä (SORA-suunnitelma), tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, ohje kiusaamisen ja seksuaalisen häirintään puuttumiseen ja toimintaohje opiskelijoiden päihteiden käyttöön puuttumiseen. Omnian järjestyssäännöt tarkistetaan ja hyväksytään säännöllisesti ja tarpeen mukaan.

Menettelytapaohje on päivitetty yhteistyössä henkilöstön, opiskelijoiden sekä Uudenmaan hyvinvointialueen opiskeluhuoltoryhmän kanssa. Henkilöstöä on kuultu yhteistyöryhmässä syksyllä 19.12. 2022 sekä sähköpostitse syksyllä 2023 ja opiskelijoiden kattohallitusta on kuultu 29.8.2022.

2. YHTEISTYÖ ERI VIRANOMISTAHOJEN, OPISKELUHUOLLON JA HUOLTAJIEN KANSSA

Omnian opiskeluhoitosuunnitelma on Omnian linjaus siitä, miten opiskeluhoito Omniassa järjestetään ja toteutetaan Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen toimesta. Myös yhteistyötä viranomaistahojen ja huoltajien kanssa kuvataan tarkemmin opiskeluhoitosuunnitelmassa.

Yhteydenpito oppilaitoksen ja huoltajien kesken on monikanavaista. Se sisältää muun muassa kotiväenillat, kirjalliset tiedotteet, sähköpostiviestit, tekstiviestit ja puhelinkeskustelut. Tärkeä osa yhteistyötä ovat yhteiset tilaisuudet. Huoltajiin ollaan yhteydessä tarpeen mukaan erityisesti opintojen suunnittelu- ja muutosvaiheessa.

Omnialla on vahvat ja vakiintuneet suhteet omistajakuntien edustajiin sekä kolmannen sektorin toimijoihin. Yhteistyötä tehdään oppilaitosten ulkopuolisten tahojen kanssa tiiviissä yhteistyössä lainsäädännön edellyttämällä tavalla sekä laajemmin.

Yhteistyökumppaneina ovat muun muassa Kela, poliisi, työhallinto sekä hyvinvointialueen opiskelijahuolto- ja palvelut, jäsenkuntien etsivänuorisotyö ja ohjaamotalot, sosiaali- ja terveystieteiden ja erikoissairaanhoidon.

3. HALLINNON OIKEUSPERIAATTEET

Hallintolain 2 luvussa säädetään hyvän hallinnon perusteista. Niihin kuuluvat muun muassa hallinnon oikeusperiaatteet, jotka ohjaavat koulutuksen järjestäjän päätösharkintaa ja muuta asian käsittelyä.

Opiskelijalle määrättäessä kurinpitotoimia tai turvaamistoimia noudatetaan yleisiä hallinnon oikeusturvaperiaatteita eli objektiviteettiperiaatetta, yhdenvertaisuusperiaatetta, tarkoituksensidonnaisuuden periaatetta, suhteellisuusperiaatetta ja luottamuksensuojaperiaatetta.

Objektiviteettiperiaatteella tarkoitetaan, että toimenpiteiden käyttö perustuu asiallisiin, yhteisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin.

Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti samanlaisesta teosta tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä.

Tarkoituksensidonnaisuuden periaate edellyttää, että päätöksentekijä käyttää sille annettua toimivaltaa vain sille annettussa tarkoituksessa. Kurinpitotoimia ja turvaamistoimia ei saa käyttää kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Suhteellisuusperiaatteen mukaan kurinpitotoimien ja turvaamistoimien tulee ankaruudeltaan olla oikeassa suhteessa toimenpiteen perusteena olevan teon tai laiminlyönnin moitittavuuteen.

Luottamuksensuojaperiaate, joka on ennen muuta yksilön suoja julkista valtaa vastaan ja antaa yksilölle oikeuden luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen ja virheettömyyteen.

4. PEREHDYTTÄMINEN, TIEDOTTAMINEN JA TOTEUTUMISEN SEKÄ VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Henkilöstö perehdytetään yhtenäisiin kurinpitotoimien ja turvaamistoimien menettelytapoihin. Menettelytapaohjeen ja järjestyssääntöjen tarkistamisesta tiedotetaan henkilökunnan kokouksissa ja julkaistaan Omnian www-sivuilla ja henkilökunnan intrassa.

Kurinpitotoimien ja turvaamistoimien menettelytavoista sekä järjestyssäännöistä tiedotetaan opiskelijoita ja huoltajia Omnian verkkosivuilla, jaettavissa tiedotteissa, ilmoitustaululla ja opintohallintojärjestelmien viestien kautta. Lisäksi huoltajille tiedotetaan käytänteistä muun muassa kotiväenilloissa.

Menettelytapaohje tarkastetaan säännöllisesti ja hallinto- ja toimintasääntöä uudistettaessa. Tällöin arvioidaan suunnitelman toimivuus. Arvioinnissa hyödynnetään muun muassa yleinen henkilökunnan palaute, opiskeluhuoltoryhmien toiminta ja turvallisuuspoikkeamailmoitukset. Seurannassa huomioidaan tehdyt suulliset huomautukset, kirjaamisten määrä ja laatu sekä kurinpitotoimien ja turvaamistoimien lukumäärä sekä päätöksistä tehtyjen valitusten määrä.

Omavalvontaa toteutetaan osana opiskelijapalautetta. Omniassa seurataan opiskelijoiden kokemuksia opiskeluilmapiiiristä, turvallisuudesta ja työrauhasta opetuksessa ja oppilaitoksessa. Omniassa toteutettavat opiskelijoiden päätökysely ja lukuvuosikysely. Lisäksi käsitellään valtakunnallisten terveystarkastusten aineisto. Aikuislukiossa kerätään kurssipalautetta.

5. MENETTELYTAPAOHJE OPISKELIJAN KURINPITOTOIMISTA JA TURVAAMISTOIMENPITEISTÄ

5.1 Yleistä huomioitavaa

Lukiolain 30 §:n, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 94 §:n, perusopetuslain 46 §:n (aikuisten perusopetus) ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 20 §:n mukaan opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Oppilaan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Ammatillisessa koulutuksessa käyttäytymisvelvoitetta sovelletaan myös työpaikalla järjestettävään koulutukseen (HE 127/2021).

Lakisäätöisiä velvollisuuksia täsmennetään oppilaitoksen järjestyssäännöillä. Järjestyssäännöt sitovat opiskelijoita, elleivät ole lainvastaisia.

Opiskelijaa ohjataan ensisijaisesti kasvatuksellisin keinoin, keskusteluin ja neuvoin siten, että hänellä on mahdollisuus saattaa opintonsa päätökseen. Koulutusta alle 18-vuotiaalle opiskelijalle suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu (laki ammatillisesta koulutuksesta 2 §, lukiolaki 2 §, laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 2 §). Säännös ei koske aikuisten perusopetusta.

Opettajan, koulutuspäällikön, toimialarehtorin tai johtavan rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (laki ammatillisesta koulutuksesta 80 §:n 6 mom., lukiolain 40 §:n 7 mom. laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 26 §, perusopetuslain 46 § (aikuisten

perusopetus)). Säännökset eivät velvoita valvontaan koulumatkoilla. Koulutuksen järjestäjällä on toimivalta puuttua kiusaamiseen opetuksen tai siihen liittyvän toiminnan aikana (SiVM 1/2022 vp).

Perusopetuslaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ja lukiolaissa kurinpitorangeistukset on muutettu terminologisesti kurinpitotoimiksi. Perusopetuslaissa (aikuisten perusopetus) kurinpitorangeistuksia olivat kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa kurinpitorangeistuksia olivat kirjallisen varoituksen ja määräaikaisen erottamisen lisäksi asuntolasta erottaminen.

Kurinpidolliset toimenpiteet tulee porrastaa ottaen huomioon kulloinkin kysymyksessä oleva epäasiallinen käyttäytymisen laatu ja mahdollinen toistuminen. Opiskelijan määräaikainen erottaminen on kirjallista varoitusta ankarampi kurinpitotoimi. Opiskelijan määräaikainen erottaminen on mahdollista vain, jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija on jatkanut epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan. Käytännössä erottaminen tulee kysymykseen vain vakavissa tai usein toistuvissa rikkomuksissa. Oppivelvollisen osalta kynnyksensä määräaikaiseen erottamiseen tulee olla vieläkin korkeampi. Oppilasta voidaan suullisesti huomauttaa (nuhdella ja puhutella) sellaisen käyttäytymisen perusteella, joka ei edellytä kurinpitotoimea. Suullisen huomautuksen antaa opettaja tai koulutuspäällikkö.

Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso (laki ammatillisesta koulutuksesta 93 § 4 mom., laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 26 § ja lukiolain 42 §:n 1 mom.) Säännöstä ei sovelleta aikuisten perusopetukseen.

Hyvinvointialueen tulee olla edustettuna käsiteltäessä oppivelvollisen nuoren oppilaitoksesta erottamista koskevaa asiaa opiskelijan oikeusturvatoimikunnassa, jollei hyvinvointialue arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta (lastensuojelulaki 24 §:n 2 mom.).

Lukiolain 41 § 4 mom., jossa voitiin opiskelijan opiskeluoikeus pidättää rikosepäilyn vuoksi, on kumottu. Säännöksen on katsottu olevan ristiriidassa perustuslain 21 §:n oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin kuuluvan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleessa turvatun syyttömyysolettaman kanssa.

Lukiolain (44 §) ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (88 §) säännökset kurinpitomenettelyn suhteesta syyteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun on kumottu. Tämän seurauksena mainituissa laeissa käytetty termi kurinpitorangeistus on muutettu termiksi kurinpitotoimi. Mainittujen lakien mukaisissa kurinpitotoimissa ei ole kysymys rangaistusluonteisista seuraamuksista eikä kaksoisrangaistavuuden kielto siten sovellettu tarkoitettuun kurinpitomenettelyyn. Opetustoimen lainsäädännössä määritellyt kurinpitotoimet voidaan tulkita hallinnollisiksi seuraamuksiksi, jotka ensi sijassa katsotaan turvaamistoimiksi, kuin rikosoikeudellisiksi seuraamuksiksi. Kurinpitotoimen keskeinen tarkoitus on siten turvata muiden opiskelijoiden oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, ja se on ensi sijassa järjestyksen ylläpitoon liittyvä turvaamistoimen luonteinen seuraamus. Tällöin ei ole estettä kurinpitomenettelyn aloittamiseen, vaikka asiaa käsiteltäisiin tai olisi käsitelty rikosoikeudellisessa menettelyssä.

Lukiolain (41 § 3 mom.) ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa lain (85 § 4 mom.) ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa lain (26 §) mukaan opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään

myös suunnitelma opiskeluun palaamisen tukemiseksi. Oppilas- ja opiskeluhuoltolain mukaisten palvelujen käyttäminen on opiskelijalle vapaaehtoista, eikä hänellä ole velvollisuutta osallistua opiskelijahuollon palveluihin. On kuitenkin otettava huomioon oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisen rajaukset.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 107 §:ssä hakijan ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 40, 81, 83 ja 84 §:ssä tarkoitettuja tietoja saavat **käsitellä** vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijaksi ottamisesta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 82 §:n mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta

(katso SORA-suunnitelma).

Koulutuksen järjestäjän on säilytettävä edellä tarkoitettut tiedot erillään muista henkilötiedoista. Mainitut tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin (katso SORA-suunnitelma).

Jos tässä ohjeessa on annettu toimivalta opettajalle, voi toimia toteuttaa myös erityisopettajat ja opinto-ohjaajat, jotka toimivat opiskelijoiden kanssa.

5.2 Luokkahuoneesta, opetustilasta ja oppilaitoksen tilaisuudesta poistumaan määrääminen

Lukiolain 41 §:n 2 mom. mukaan opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan poistamiseen saadaan ryhtyä vain, jos hän häiritsee opetusta. Sellainen järjestysäännön vastainen tai muu epäasiallinen käyttäytyminen, joka ei häiritse opetusta ei voi olla luokasta tai opetustilasta poistamisen perusteena. Vastaavasti oppilaitoksen tilaisuudesta voidaan määrätä poistumaan ainoastaan tilaisuutta häiritsevä opiskelija.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:n 3 mom. ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n mukaan opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä taikka toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulutuksen järjestäjän järjestämästä tilaisuudesta. Tämä koskee myös työssäoppimisjaksoa (esim. opiskelija tulee päihtyneenä työpaikalle). (Ammatillinen koulutus, tutkintokoulutukseen valmentava koulutus).

Poistumaan määräämistä ei sovelleta aikuisten perusopetukseen.

Kysymyksessä on ensi sijassa toisten opiskelijoiden sekä oppilaitoksessa työskentelevien työrauhaa turvaava toimenpide. Poistumaan määrääminen on myös mahdollista tehdä lyhyemmäksi ajaksi.

Toimivalta:

Aikuislukio: oikeus määrätä opiskelija poistumaan luokkahuoneesta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi ja opiskelijan määräämisestä poistumaan muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, päättää oppituntia tai muuta opetustilaisuutta pitävä opettaja. Opiskelijan määräämisestä poistumaan oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta päättää johtava rehtori, toimialarehtori, koulutuspäällikkö tai opettaja.

Ammatillinen koulutus ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus: Oikeus määrätä opiskelija poistumaan luokahuoneesta, opetustilasta ja oppilaitoksen tilaisuudesta on opettajalla, koulutuspäälliköllä, toimialarehtorilla tai johtavalla rehtorilla.

Menettely:

Opettaja ilmoittaa poistamisen syyn opiskelijalle ja alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle ja kirjaa toimenpiteet. Menettelystä ei tehdä erillistä hallintopäätöstä. Huoltajaan yhteydenotto ja toimenpiteet kirjataan opintohallintojärjestelmään, jotta tilanne voidaan jälkikäteen todentaa.

Opiskelijalle, joka on määrätty poistumaan, ei tarvitse järjestää valvontaa.

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen:

Muutosta ei saa hakea luokahuoneesta, opetustilasta ja oppilaitoksen tilaisuudesta poistumaan määräämisestä (laki ammatillisesta koulutuksesta 116 § ja tutkintoon johtava koulutus 26 § ja lukiolain 54 § 1 mom.).

5.3 Opetukseen osallistumisen epääminen

Lukiolain 41 § 3 momentin , ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 § 4 momentin ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n mukaan opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan taikka oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Kysymyksessä on turvaamistoimenpide eikä ole tarkoitus, että opetuksen epäämistä käytettäisiin tavanomaisena ojentamiskeinona. Keino on tarkoitettu vain poikkeuksellisia tilanteita varten.

Opetukseen epäämistä ei sovelleta aikuisten perusopetukseen.

Toimivalta:

Aikuislukio, ammatillinen koulutus ja tutkintoon valmentava koulutus: Oikeus opetukseen osallistumisen epäämiseen on koulutuspäälliköllä, toimialarehtorilla tai johtavalla rehtorilla.

Menettely:

Opetuksesta epäämisestä ja sen syystä on toimivaltaisen toteuttajan/opettajan ilmoitettava opiskelijalle ja alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle sekä kirjattava toimenpiteet opintohallintojärjestelmään. Menettelystä ei tehdä erillistä hallintopäätöstä. Huoltajaan yhteydenotto ja toimenpiteet kirjataan opintohallintojärjestelmään, jotta tilanne voidaan jälkikäteen todentaa.

Opiskelijalle, jolta on opetus evätty, ei tarvitse järjestää valvontaa.

Omnian palveluksessa tai luottamustoimessa oleva, vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan hyvinvointialueelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta (alle 18-vuotias), jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. (Lastensuojelulaki 25 §)

Lukiolain (41 § 3 mom.) ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (85 § 4 mom.) ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain (26 §) mukaan epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä lukiolain 32 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99

§:ssä sekä tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen 26 §:ssä tarkoitettuna opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Opiskelijahuoltolain mukaisen palvelun käyttäminen on opiskelijalle vapaaehtoista, eikä opiskelijalla ole velvollisuutta osallistua opiskelijahuollon palveluihin. Epäämistilanteissa ja sen jälkeen opiskelijalle tulee kuitenkin tarjota opiskeluhuollon palveluita ja mahdollisuutta tapahtuneen läpikäynnille.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltaminen: Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa perustutkintokoulutuksessa sekä tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ei sovelleta sellaiseen opiskelijaan, joka suorittaa lukio-opintoja aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Poiketen, mitä edellä on todettu, lakia sovelletaan oppivelvollisuuslaissa tarkoitettuun oppivelvolliseen, joka suorittaa lukio-opintoja aikuisten opetussuunnitelman mukaisesti. Lisäksi lakia sovelletaan oppivelvolliseen, joka opiskelee ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettussa ammattitutkintokoulutuksessa.)

Lukio- ja ammatillisen koulutuksen sekä tutkintokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa olevat (alle 15-vuotiaat ovat rangaistusvastuusta vapaat) ovat rikosoikeudellisessa vastuussa rangaistavaksi säädettyistä teoista tai laiminlyönneistä. Tämä on otettava huomioon tukitoimia arvioitaessa, jos epäämisen perusteena on ollut teko tai laiminlyönti, josta on ilmoitettava poliisille.

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen:

Muutosta ei saa hakea opetuksen osallistumisen epäamisestä (laki ammatillisesta koulutuksesta 116 §, tutkintokoulutukseen valmentava koulutus 26 § ja lukiolain 54 § 1 mom.).

5.4 Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen ja mahdollisuus välttämättömien voimakeinojen käyttöön

Lukiolain 43 §:n, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 87 §:n ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n mukaan johtavalla rehtorilla, toimialarehtorilla, koulutuspäälliköllä ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulutuksen järjestäjän tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata edellä kerrottua poistumismääräystä (Lukiolaki 41 §:n 2 mom., laki ammatillisesta koulutuksesta 85 §:n 3 mom. ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettu laki 26 §).

Lukiolain 43 §:n, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 87 §:n ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n mukaan johtavalla rehtorilla, toimialarehtorilla, koulutuspäälliköllä ja opettajalla on oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta opiskelija, joka ei poistu saatuaan tiedon edellä kerrotusta opetukseen osallistumisen epäamisestä (Lukiolaki 41 §:n 3 mom., laki ammatillisesta koulutuksesta 85 §:n 4 mom. ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettu laki 26 §).

Pääsääntö opiskelijan poistamiseksi on suullinen kehoitus poistua.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, johtavalla rehtorilla, toimialarehtorilla, koulutuspäälliköllä ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen (lukiolain 43 § 2 mom., ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 87 § 2 mom. ja

tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §). Opiskelijan poistamisessa ei saa käyttää minkäänlaisia voimankäyttövälineitä. Voimakeinoja voidaan käyttää vain silloin, kun opiskelijaa ei muilla keinoilla saada poistumaan. Tällaisia keinoja voisi olla esimerkiksi väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvän opiskelijan rauhoittaminen kiinni pitämällä tai taluttaminen pois tilanteesta. Poistamisessa tulee myös käyttää mahdollisimman vähäisiä voimakeinoja (suhteellisuusperiaate). Liioiteltu voimankäyttö on rikoslain mukaan rangaistava teko.

Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamista ei sovelleta aikuisten perusopetukseen.

Toimivalta:

Aikuislukio, ammatillinen koulutus ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus: Oikeus poistaa häiritsevä ja turvallisuutta vaarantava opiskelija on johtavalla rehtorilla, toimialarehtorilla, koulutuspäälliköllä ja opettajalla. Johtava rehtori, toimialarehtori, koulutuspäällikkö ja opettaja voi edellä tarkoitettussa tilanteessa toimia yksin tai yhdessä.

Menettely:

Voimakeinojen käyttöön turvautuneen toimialarehtorin, koulutuspäällikön tai opettajan tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta johtavalle rehtorille ja johtavan rehtorin kuntayhtymän johtajalle.

Poistamisen tehnyt toimivaltainen toteuttaja/opettaja kirjaa toimenpiteen opintohallintojärjestelmään. Toimenpiteestä ei tehdä hallinnollista päätöstä.

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen:

Muutosta ei saa hakea opetuksen osallistumisen epäamisestä tai luokkahuoneesta, opetustilasta ja oppilaitoksen tilaisuudesta poistumaan määräämisestä (laki ammatillisesta koulutuksesta 116 §, tutkintokoulutukseen valmentava koulutus 26 § ja lukiolain 54 § 1 mom.). Poistamisessa tulee käyttää mahdollisimman vähäisiä voimakeinoja.

Liioiteltu voimankäyttö on rikoslain mukaan rangaistava teko, tällöin rangaistava teko käsitellään käräjäoikeudessa.

5.5 Oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön

Aikuislukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa, tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa ja aikuisten perusopetuksessa opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

5.5.1 Kielletyt esineet tai aineet

Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen, ja jonka hallussa pidolle ei ole hyväksyttävää syytä (perusopetuslaki 46 § (aikuisten perusopetus), lukiolaki 40 §, laki ammatillisesta koulutuksesta 80 § ja laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 26 §.)

Kiellettyä on mm. järjestyksellään vaarallisten esineiden (nyrkkirautojen, stiletien ja heittotähtien sekä muuksi esineeksi naamioitujen teräaseiden, sähkölamauttimien ja -patukoiden, jousipatukoiden sekä tarkkuussinkojen ja -linkojen ja teleskooppipamppujen) oppilaitokseen tuominen.

Kiellettyjä ovat järjestyksellään toisen vahingoittamiseen soveltuvat esineet tai aineet, mikäli niiden tuomiseen oppilaitokseen ei ole esittänyt hyväksyttävää syytä. Näitä ovat pesäpallomailat ja muut näihin rinnastettavat lyömiseen soveltuvat esineet, tikat, kuulat, ja muut näihin

rinnastettavat heittämiseen soveltuvat esineet, teräaseet, rikutut lasiesineet, ja muut näihin rinnastettavat viiltämiseen ja pistämiseen soveltuvat esineet, patukat, ketjut, jouset, vaijerit, kaapelit, syövyttävät, sekä toisen vakavaan vahingoittumiseen taikka lamauttamiseen soveltuvat aineet, ilma-aseet, jousitoimiset aseet, harppuunat, ritsat, puhallusputket, ja muut näihin rinnastettavat ampumiseen soveltuvat esineet ja terveydelle vaaralliset laserosoittimet.

Ampuma-asetta tai räjähtävää esinettä erehdyttävästi muistuttavien esineiden hallussapito yleisellä paikalla on kielletty ja siten niiden tuominen oppilaitokseen on kielletty.

Alaikäisen osalta kiellettyjä esineitä ja aineita ovat mm. alkoholilain ja tupakkalain mukaiset tuotteet.

Myös muut kuin laissa kielletyt ominaisuuksiensa puolesta vaaralliset esineet ja aineet ovat oppilaitoksessa kiellettyjä, ellei niiden hallussapidolle ole esittää hyväksyttävää syytä. Näistä kielloista määrätään tarkemmin järjestyssäännössä ja vastaavissa määräyksissä.

Mahdollista on puuttua potentiaalisesti vaarallisten esineiden ja aineiden mukana pitämiseen ja pois ottamiseen. Toisaalta ei kuitenkaan estetä hyväksyttävissä tarkoituksissa mukana olevien esim. harrastamiseen liittyvien välineiden mukana pitämistä. Ammatillisen koulutuksessa ja tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa hyväksyttävissä tarkoituksissa oppitunneilla voi olla mukana ammatillisia instrumentteja.

5.5.2 Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Lukiolain 45 §:n, ammatillisesta koulutuksesta annetun 89 §:n ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n mukaan johtavalla rehtorilla, toimialarehtorilla, koulutuspäälliköllä tai opettajalla on oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta edellisessä kohdassa tarkoitettu kielletty esine tai aine.

Oikeutta ottaa haltuun esineitä tai aineita ei sovelleta aikuisten perusopetukseen.

Ottaen huomioon opiskelijoiden iän ja kehitystason, laissa ei kuitenkaan ole perusteita säätää johtavalle rehtorille, toimialarehtorille, koulutuspäällikölle tai opettajille oikeutta ottaa haltuun opiskelijalta sellaisia esineitä tai aineita, joilla häiritään opetusta tai oppimista. Opetusta häiritsevä opiskelija voitaisiin voimassa olevan lain nojalla mm. määrätä poistumaan luokasta tai muusta opetustilasta.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, johtavalla rehtorilla, toimialarehtorilla, koulutuspäälliköllä tai opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita

Laki antaa oikeuden ottaa haltuun esineitä tai aineita ainoastaan edellä mainituille tahoille, ei muulle henkilökunnalle.

Esineiden tai aineiden haltuun ottamisessa ei saa käyttää minkäänlaisia voimankäyttövälineitä. Tarvittaessa keinoina voisi olla esim. opiskelijan kiinnipitäminen, siten että se ei vahingoita opiskelijaa. Pääsääntöinen menettely uhkaavissa tilanteissa on hälyttää paikalle poliisi. Voimakeinojen käytön tulee olla hyvin poikkeuksellista. Liioiteltu voimankäyttö on rikoslain mukaan rangaistava teko.

Esineiden tai aineiden haltuun ottaminen on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja

aineiden haltuun ottamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Tämä menettelytapaohje on samalla suunnitelma ja ohjeistus toimenpiteiden käytöstä. (lukiolaki 47 §, laki ammatillisesta koulutuksesta 91 §, laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 26 §.)

Esinettä tai ainetta haltuun otettaessa ilman opiskelijan suostumusta kajotaan hänelle kuuluvan omaisuuden ja yksityisyyden suojaan sekä rajoitetaan hänen oikeuttaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Tällaisen keinon käytölle tulee olla välttämätön tarve.

Hienotunteisuudella tarkoitetaan mm. opiskelijan ihmisarvon, sukupuoli-identiteetin, yksityisyyden ja fyysisen koskemattomuuden huomioon ottamista esineitä ja aineita haltuun otettaessa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että opiskelijalta aineen tai esineen haltuun ottaminen tapahtuu esimerkiksi johtavan rehtorin, toimialarehtorin tai koulutuspäällikön työhuoneessa tai käytävällä, kun muut opiskelijat ovat poistuneet käytävältä.

Esineiden ja aineiden haltuun ottaminen opiskelijan vaatetuksen ja ihon väliseltä alueelta ei voida ryhtyä siitä huolimatta, että esineen tai aineen sijainnista olisi varma tieto, vaan pois ottaminen tulee antaa poliisin tehtäväksi.

Johtavalla rehtorilla, toimialarehtorilla, koulutuspäälliköllä tai opettajalla ei ole haltuun ottamiseen liittyvää toiminnallista velvollisuutta, vaan heillä on mahdollisuus toimia, mikäli se arvioidaan välttämättömän tärkeäksi ja riittävän turvalliseksi.

Lukiolain 45 §:ssä, ammatillisesta koulutuksesta annetun 89 §:ssä ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:ssä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu lukiolain mukaisen opetussuunnitelman tai koulutuksen järjestäjän hyväksymän muun lukiolain tai sen nojalla annetun säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan taikka tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

Toimivalta:

Aikuislukio, ammatillinen koulutus ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus: johtavalla rehtorilla, toimialarehtorilla, koulutuspäälliköllä tai opettajalla on oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta kielletty esine tai aine. Johtava rehtori, toimialarehtori, koulutuspäällikkö tai opettaja voi edellä tarkoitettussa tilanteessa toimia yksin tai yhdessä.

Menettely:

Haltuun ottamisen vuoksi voimakeinojen käyttöön turvautuneen toimialarehtorin, koulutuspäällikön tai opettajan tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta johtavalle rehtorille ja johtavan rehtorin vastaavasti kuntayhtymän johtajalle.

Haltuun ottamisesta on toimivaltaisen toteuttajan/opettajan ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajille mahdollisimman pian.

Esineiden ja aineiden haltuun ottamisen kirjaa toimivaltainen toteuttaja/opettaja opintohallintojärjestelmään.

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen:

Toimenpiteessä ei tehdä päätöstä, joten asiassa ei voi hakea muutosta. Liioiteltu voimankäyttö on rikoslain mukaan rangaistava teko, tällöin rangaistava teko käsitellään käräjäoikeudessa.

5.5.3 Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat

Johtavalla rehtorilla, toimialarehtorilla, koulutuspäälliköllä ja opettajalla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:n 2 momentissa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:ssä ja lukiokoulutuksen 40 § 2 momentissa tarkoitettun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja 1)opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai 2)ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole (laki ammatillisesta koulutuksesta 90 §, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 § ja lukiolaki 46 §.)

Oikeutta tarkastaa opiskelijan tavarat, kuten lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta säädettyssä laissa tai perusopetuslaissa säädetään ei sovelleta aikuisten perusopetukseen.

Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan (toimivaltainen) kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitseman oppilaitoksen henkilöstöön (toimivaltainen) kuuluva, jos tämä on saapuvilla. Tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Tavaroilla tarkoitetaan esimerkiksi tavaroiden säilyttämiseen ja kantamiseen tarkoitettuja välineitä, joita ainakin ovat opiskelijan laukku, penaaali ja kotelo. Opiskelijan hallussa olevilla säilytystiloilla tarkoitetaan mm. kaappeja ja pulpetteja.

Vaatteiden päällisin puolin tapahtuvalla tarkastamisella tarkoitetaan henkilön yllä olevia vaatteiden ulkopuolista käsin koskettelemista ja tämä mahdollistaisi mm. opiskelijan taskujen tarkastamisen. Tarkastusoikeus ei ulotu opiskelijan vaatteiden tai ihon väliin kätkeytyneiden esineiden etsimiseen, joka on henkilötarkastusta. pakkokeinojen käyttöön liittyvällä hienotunteisuusperiaatteella on korostunut merkitys, silloin kun kohteena on alaikäinen. Vaatteiden päällisin puolin koskettelu esim. erogeenisiksi luokiteltavien alueiden kohdalta on selkeästi hienotunteisuuden vastaisena kielletty ja näiltä osin tulee turvautua poliisin apuun.

Sanamuoto ”on ilmeistä” ei mahdollista ennakkollisesti tai varmuuden vuoksi ilman vahvaa konkreettista epäilyä tehtäviä tarkastuksia. Ilmeisyyden olemassaoloa voidaan johtavan rehtorin, toimialarehtorin, koulutuspäällikön tai opettajan oman näköhavainnon lisäksi arvioida mm. opiskelijan käyttäytymisen, esimerkiksi havaitun humalatilan perusteella tai muuten saatujen luotettavien tietojen perusteella. Tieto voi perustua esimerkiksi oppilaitoksen henkilökunnan tai toisen opiskelijan luotettavana pidettävään näköhavaintoon tai oppilaan omaisen tai toisen viranomaisen, kuten sosiaalihuoltoviranomaisen, ilmoitukseen. Myös ilmoituksen tulee olla luotettava.

Opiskelijoiden tavaroiden tarkastamisessa tarkoitettut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Opiskelijan tarkastamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Tämä menettelytapaohje on samalla suunnitelma ja ohjeistus toimenpiteiden käytöstä (lukiolaki 47 §, laki ammatillisesta koulutuksesta 91 §, laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 26 §.)

Tutkimalla opiskelijan tavarat, kajotaan hänelle kuuluvan omaisuuden ja yksityisyyden suojaan sekä rajoitetaan hänen oikeuttaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Tällaisen keinon käytölle tulee olla välttämätön tarve.

Hienotunteisuudella tarkoitetaan mm. opiskelijan ihmisarvon, sukupuoli-identiteetin, yksityisyyden ja fyysisen koskemattomuuden huomioon ottamista tarkastusta tehtäessä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että opiskelijan tavaroiden ja vaatteiden päällisin puolin tapahtuva tarkastaminen olisi mahdollisuuksien mukaan pyrittävä tekemään esimerkiksi johtavan rehtorin, toimialarehtorin tai koulutuspäällikön työhuoneessa tai käytävällä, kun muut opiskelijat ovat poistuneet käytävältä.

Esineiden ja aineiden pois ottaminen opiskelijan vaatetuksen ja ihon väliseltä alueelta ei voida ryhtyä siitä huolimatta, että esineen tai aineen sijainnista olisi varma tieto, vaan pois ottaminen tulee antaa poliisin tehtäväksi. Laukkuja tutkittaessa opiskelijan laukun sisältöä ei tule paljastaa muille opiskelijoille.

Johtavalla rehtorilla, toimialarehtorilla, koulutuspäälliköllä tai opettajalla ei ole tarkastamiseen liittyvää toimintavelvollisuutta, vaan heillä on mahdollisuus toimia, mikäli se arvioidaan välttämättömän tärkeäksi sekä riittävän turvalliseksi.

Lukiolain 46 §:ssä, ammatillisesta koulutuksesta annetun 90 §:ssä ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:ssä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu lukiolain mukaisen opetussuunnitelman tai koulutuksen järjestäjän hyväksymän muun lukiolain tai sen nojalla annetun säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan taikka tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

Toimivalta:

Aikuislukio, ammatillinen koulutus ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus: johtavalla rehtorilla, toimialarehtorilla, koulutuspäälliköllä tai opettajalla on oikeus työpäivän aikana tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:n 2 momentissa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:ssä ja lukiokoulutuksen 40 § 2 momentissa tarkoitettun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Menettely:

Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan (toimivaltainen) kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilöstöön (toimivaltainen) kuuluva, jos tämä on saapuvilla. Tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Tarkastamisesta on toimivaltaisen toteuttajan/opettajan ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajille mahdollisimman pian.

Opiskelijan tarkastamisen kirjaa toimivaltainen toteuttaja/opettaja opintohallintojärjestelmään.

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen:

Toimenpiteessä ei tehdä päätöstä, joten asiassa ei voi hakea muutosta. Lainvastainen menettely tarkastuksessa voi olla rikoslain mukaan rangaistava teko, tällöin rangaistava teko käsitellään käräjäoikeudessa.

5.5.4 Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen

Opiskelijalta haltuun otetut esineet tai aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan. (lukiolaki 48 §, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 92 § ja tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen 26§.)

Aikuisten perusopetukseen ei sovelleta edellä mainittuja pykäläiä.

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Ennen luovuttamista esine tai aine tulee huolellisesti säilyttää lukitussa tilassa tai kaapissa. Säilyttämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, etteivät esineet tai aineet vahingoitu tai katoa.

Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa huostaanottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, sen voi johtava rehtori, toimialarehtori tai koulutuspäällikkö todisteellisesti hävittää.

Toimivalta:

Aikuislukio, ammatillinen koulutus ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus: johtavalla rehtorilla, toimialarehtorilla tai koulutuspäälliköllä on oikeus haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttamiseen ja hävittämiseen.

Menettely:

Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee toimivaltaisen toteuttajan/opettajan kirjata opintohallintojärjestelmään.

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen:

Toimenpiteessä ei tehdä päätöstä, joten asiassa ei voi hakea muutosta.

5.5.5. Häirinnästä, kiusaamisesta ja väkivallasta ilmoittaminen

Johtavan rehtorin, toimialarehtorin, koulutuspäällikön ja opettajan tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (laki ammatillisesta koulutuksesta 80 §:n 6 mom., lukiolain 40 §:n 7 mom. laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 26 §, perusopetuslain 46 § (aikuisten perusopetus)).

Säännös ei velvoita valvontaan koulumatkoilla, mutta johtavan rehtorin, toimialarehtorin, koulutuspäällikön tai opettajan tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllystyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on toimivalta puuttua kiusaamiseen opetuksen tai siihen liittyvän toiminnan aikana (SiVM 1/2022 vp).

Toimivalta:

Aikuislukio, aikuisten perusopetus, ammatillinen koulutus ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus: johtavalla rehtorin, toimialarehtorin, koulutuspäällikön tai opettajan tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta.

Menettely:

Toimivaltainen toteuttaja ilmoittaa epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Oppilaitoksella ei ole toimivaltaa puuttua koulumatkalla tapahtuneisiin kiusaamiseen, häirintään, syrjintään tai väkivaltaan. Huoltajan, muun laillisen edustajan tai opiskelijan tulee harkita rikosilmoituksen tekemistä esimerkiksi poliisille.

Epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle ilmoittaminen kirjataan toimivaltaisen toteuttajan/opettajan taholta opintohallintojärjestelmään.

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen:

Toimenpiteessä ei tehdä päätöstä, joten asiassa ei voi hakea muutosta.

5.6 Kirjallinen varoitus

Perusopetuslain 46 §:n (aikuisten perusopetus) ja lukiolain 41 §:n mukaan opiskelijalle, joka 1) häiritsee opetusta tai 2) muuten rikkoo järjestystä taikka 3) menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:n sekä tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n mukaisesti opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän 1) häiritsee opetusta, 2) käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti opiskeluympäristössä, 3) menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo oppilaitoksen tai muun opiskeluympäristön järjestystä, 4) kieltäytyy ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 84 §:ssä tarkoitetun huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä taikka 5) on huumausainetestiä koskevaan todistukseen sisältyvän selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt.

Toimivalta:

Aikuislukio, aikuisten perusopetus, ammatillinen koulutus ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus: Johtava rehtori päättää kirjallisesta varoituksesta.

Menettely:

Kurinpitotoimen perusteena olevat tapahtumat tulee selvittää mahdollisimman hyvin esimerkiksi kuulemalla oppilaitoksen henkilökuntaa ja muita opiskelijoita.

Ennen kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle:

- on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti
- **kuultava** lukion ja aikuisten perusopetuksen opiskelijaa sekä **varattava** ammatillisen koulutuksen ja tutkintokoulutuksen valmentavan koulutuksen opiskelijalle **tilaisuus** tulla kuulluksi.
- hankittava muu tarpeellinen selvitys
- tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso.
- aikuisten perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa ennen varoituksen antamista on alle 18-vuotiaan opiskelijan **huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi**. Ammatillisessa

koulutuksessa ja tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa on alle 18-vuotiaan opiskelijan saamasta kirjallisesta varoituksesta **ilmoitettava huoltajalle**.

Rehtori tekee päätöksensä koulutuspäällikön selvityksen ja kuulemisen perusteella.

Kirjallisesta varoituksesta tulee antaa kirjallinen päätös. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus (muutoksenhaluohjeet).

Päätöksen tiedoksianto:

Kirjallista varoitusta koskeva päätöksen tiedoksianto on toimitettava todisteellisena tiedoksiantona postitse saantitodistusta vastaan, luovuttamalla päätös suoraan asianosaiselle tai tämän edustajalle taikka haastetiedoksiantona (hallintolaki 60 §).

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen (hallinto-oikeus):

Päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista (tiedoksi opiskelijalle tai alaikäisen opiskelijan tapauksessa tämän huoltajalle). (Perusopetuslain 46 § (aikuisten perusopetus), lukiolain, lukiolain 51 §, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 114 § ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §.)

5.7 Määräaikainen erottaminen

Lukiokoulutuksessa (aikuislukio) ja aikuisten perusopetuksessa oleva opiskelija voidaan erottaa määräajaksi, kuitenkin enintään yhdeksi vuodeksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi, jos hän 1) häiritsee opetusta tai 2) muuten rikkoo järjestystä taikka 3) menettelee vilpillisesti ja rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan. Oppivelvollinen voidaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi (lukiolain 41 § ja perusopetuslaki 46 §.)

Ammatillisen koulutuksen ja tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen sekä aikuisten perusopetuksen opiskelija voidaan erottaa määräajaksi, kuitenkin enintään vuodeksi jos hän 1) häiritsee opetusta, 2) käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti opiskeluympäristössä, 3) menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo oppilaitoksen tai muun opiskeluympäristön järjestystä, 4) kieltäytyy ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 84 §:ssä tarkoitetun huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä taikka 5) on huumausainetestiä koskevaan todistukseen sisältyvän selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt ja teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan. Oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu oppivelvollinen voidaan kuitenkin erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi (laki ammatillisesta koulutuksesta 85 § ja laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 26 §.)

Toimivalta:

Aikuislukio, aikuisten perusopetus, ammatillinen koulutus ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus:

Johtavalla rehtori päättää opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta muiden kuin oppivelvollisuuslaissa tarkoitettujen oppivelvollisten osalta enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Opiskelijan oikeusturvatoimikunta päättää opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta yli kolmeksi kuukaudeksi, mutta enintään yhdeksi vuodeksi ja oppivelvollisuuslaissa tarkoitettujen oppivelvollisten osalta enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Hyvinvointialueen tulee olla edustettuna käsiteltäessä oppivelvollisen nuoren oppilaitoksesta erottamista koskevaa asiaa opiskelijan oikeusturvatoimikunnassa, jollei hyvinvointialue arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta (lastensuojelulaki 24 §:n 2 mom.).

Menettely:

Määräaikaisesta erottamisesta tehdään kirjallinen päätös. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus (muutoksenhaluohjeet).

Kurinpitoitoimen perusteena olevat tapahtumat tulee selvittää mahdollisimman hyvin esimerkiksi kuulemalla oppilaitoksen henkilökuntaa ja muita opiskelijoita.

Ennen opiskelijan määräaikaista erottamista:

- on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti
- **kuultava** lukion ja aikuisten perusopetuksen opiskelijaa sekä **varattava** ammatillisen koulutuksen ja tutkintokoulutuksen valmentavan koulutuksen opiskelijalle **tilaisuus** tulla kuulluksi.
- hankittava muu tarpeellinen selvitys
- tulee kurinpitoitoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso.
- aikuisten perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa on alle 18-vuotiaan opiskelijan **huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi**. Ammatillisessa koulutuksessa ja tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa on **kuultava** alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajaa.

Koulutuspäällikkö tai toimialarehtori vastaa kuulemistilaisuuden kutsusta sekä kuulemistilaisuuden toteuttamisesta.

Koulutuspäällikkö vastaa asiakirjojen toimittamisesta opiskelijan oikeusturvatoimikunnan esittelijälle (hallintolakimies) ja johtavalle rehtorille. Mikäli asia tulee oikeusturvatoimikunnan päätettäväksi, esittelijä kokoaa tarvittavat lausunnot ja asiakirjat opiskelijan oikeusturvatoimikunnan päätöksentekoa varten.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa opiskelijalle, joka on erotettu, on järjestettävä opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin ja kuraattorin kanssa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa perustutkintokoulutuksessa sekä tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ei sovelleta sellaiseen opiskelijaan, joka suorittaa lukio-opintoja aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti eikä perusopetuslain 46 §:n 2 momentissa tarkoitettuun oppilaaseen (aikuisten perusopetuksessa oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ei sovelleta sellaiseen opiskelijaan, jonka tarkoituksena on ainoastaan yhden tai useamman perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittaminen). Poiketen, mitä edellä on todettu, lakia sovelletaan oppivelvollisuuslaissa tarkoitettuun oppivelvolliseen, joka suorittaa lukio-opintoja aikuisten opetussuunnitelman mukaisesti. Lisäksi lakia sovelletaan oppivelvolliseen, joka opiskelee ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettussa ammattitutkintokoulutuksessa.)

Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä säädösten mukainen muu hänen tarvitsemansa tuki. Lisäksi opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen aikana säädetään oppivelvollisuuslain 8 §:ssä. Koulutuspäällikön tulee yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa laatia suunnitelma oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen aikana. Oppivelvollisen tulee suunnitelman mukaisesti edistää opintojaan itsenäisesti tai muissa oppimisympäristöissä kuin oppilaitoksessa tai työpaikalla.

Oppivelvollisella on oppivelvollisuuslain 8 §:n mukaisesti oikeus saada sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa opintojen etenemisen suunnitelman mukaisesti. Oppivelvollisella on oikeus oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa tarkoitettuihin palveluihin.

Jos oppivelvollinen ilman perusteltua syytä ei osallistu suunnitelman laadintaan tai olennaisesti laiminlyö laaditun suunnitelman noudattamisen, sovelletaan, mitä asianomaista koulutusta koskevassa laissa ja jäljempänä oppivelvollisuuslain 13 §:ssä säädetään opiskelijan eronneeksi katsomisesta. Ennen eronneeksi katsomista koulutuksen järjestäjän tulee ilmoittaa oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen, että oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi, mikäli hän ei noudata tässä pykälässä säädettyjä velvoitteita (oppivelvollisuuslaki 8 §.)

Päätöksen tiedoksianto:

Määräaikaista erottamista koskeva päätöksen tiedoksianto on toimitettava todisteellisena tiedoksiantona postitse saantitodistusta vastaan, luovuttamalla päätös suoraan asianosaiselle tai tämän edustajalle taikka haastetiedoksiantona. Tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika (hallintolaki 60 §).

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen (hallinto-oikeus):

Päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijan määräaikaista erottamista, tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista (tiedoksi opiskelijalle tai alaikäisen opiskelijan tapauksessa tämän huoltajalle). (Perusopetuslain 46 § (aikuisten perusopetus), lukiolain 51 §, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 114 § ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §.)

Päätöksen täytäntöönpano:

Pääsääntöisesti päätöstä, johon saa hakea muutosta hallintovalituksella, ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Päätös tulee lainvoimaiseksi, kun valitusaika on kulunut umpeen, eikä päätöksestä ole valitettu.

Aikuisten perusopetuksessa:

Päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman eli ennen kuin mahdollinen valitusaika on kulunut umpeen tai ennen kuin ylin muutoksenhakuviranomainen on ratkaissut asian. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti tai päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä.

Huomiota tulee kiinnittää siihen, käykö muutoksenhaku päätöksen täytäntöönpanon takia hyödyttömäksi. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 123 §:n mukaan valitusviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi tai antaa muun täytäntöönpanoa koskevan määräyksen.

Aikuisten lukiokoulutuksessa:

Opiskelijan määräaikaista erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, ellei koulutuksen järjestäjä tai hallinto-oikeus toisin päättä. Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään (lukiolain 43 §.)

Ammatillinen koulutus ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus:

Opiskelijan määräaikaista erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 115

§). Samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta (laki ammatillisesta koulutuksesta 93 § ja laki tutkintokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta 26 §.)

Päätöksen täytäntöönpano ilman lainvoimaa vailla olevana merkitsee sitä, että erottamisen täytäntöönpano voi alkaa, vaikka erottamispäätöstä koskeva valitusaika ei ole kulunut loppuun ja jatkoa mahdollisen valituksen ollessa hallinto-oikeuden käsiteltävänä.

Päätöksessä on aina perusteltava sekä itse määräaikainen erottaminen että erottamisen täytäntöönpano lainvoimaa vailla olevana (hallintolaki 45 §),

5.8 Opiskeluoikeuden peruuttaminen ja palauttaminen

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n mukaan silloin kun tutkintokoulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia koulutuksesta, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa oikeuden suorittaa kyseinen tutkinto tai oikeuden suorittaa tutkinto kyseisellä osaamisalalla sekä oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen (opiskeluoikeuden peruuttaminen), jos:

- 1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti koulutuksessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä;
- 2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai
- 3) opiskelija on tutkintoa suorittamaan hakeutuessaan salannut sellaisen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 41 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa opiskelijaksi.

Kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen *alaikäisten suojelemiseksi* ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18 §:ssä säädetystä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämisestä, 20 luvussa säädetystä seksuaalirikoksesta, 21 luvun 1–3 tai 6 §:ssä säädetystä henkeen ja terveyteen kohdistuvasta rikoksesta (tappo, murha, surma ja törkeä pahoinpitely), 31 luvun 2 §:ssä säädetystä törkeästä ryöstöstä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä säädetystä huumausainerikoksesta.

Tutkinnoista ja osaamisaloista, joihin 81 §:ää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksen (2017/673) 20 §:ssä (niin sanotuissa SORA-tutkinnoissa ja -osaamisaloissa).

Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n mukaan, jos opiskelija suorittaa osana valmentavaa koulutusta ammatillisen tutkinnon osaa, sovelletaan koulutukseen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n säännöksiä opiskelijaksi ottamisen esteistä, 81–83 §:n säännöksiä opiskeluoikeuden peruuttamisesta sekä lain 12 lukuun sisältyviä säännöksiä niihin liittyvästä muutoksenhausta. Säännöksiä sovelletaan vain ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:ssä säädettyihin niin sanottuihin SORA-tutkintoihin ja -osaamisaloihin.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 83 §:n mukaan se, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 81 §:n 1 momentin 2 kohdan (terveydentilan tai toimintakyvyn) perusteella, voi hakea koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden palauttamista. Opiskeluoikeus tulee palauttaa, jos sitä hakeva osoittaa, ettei opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä enää ole. Opiskeluoikeuden palauttamista hakevan tulee toimittaa koulutuksen järjestäjälle terveydentilaansa koskevat lausunnot.

Toimivalta:

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta päättää opiskelijan oikeusturvatoimikunta (laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 93 §). Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta tehdään kirjallinen päätös.

Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa koulutuksen järjestäjä nimeää opiskelijan oikeusturvatoimikuntaan lisäksi tutkinnon suorittajan koulutussopimustyöpaikan tai oppisopimuskoulutuksen osalta työnantajan edustajan.

Menettely:

Opettaja tai ohjaaja epäilee edellä mainittuja tekijöitä, hän ottaa koulutuspäällikköön yhteyttä.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koulutuspäällikön on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa tai koulutusta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys sekä varattava opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tilaisuus tulla kuulluksi.

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti (laki ammatillisesta koulutuksesta 84 §):

Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalle on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, koulutuspäällikkö voi määrätä hänet terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Koulutuksen järjestäjä vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Koulutuksen järjestäjällä on myös salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten koulutuksen järjestäjän osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä tutkinnon suorittamisen edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta (katso Sora-suunnitelma).

Koulutuspäälliköllä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta.

Opiskelijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä. Katso SORA-suunnitelma: Opiskelija pyytää rikosrekisteriotteen viimeistään kuukautta ennen työpaikalla tapahtuvaa oppimista/työskentelyn alkua ja laittaa sen kirjekuoreen, joka osoitetaan oman koulutusalan / koulutusohjelman / suuntautumisalalan vastuuhenkilölle (sosiaali- ja terveysalan koulutuspäälliköt, turva-alan koulutuspäällikkö).

Koulutuspäällikkö toimittaa asiakirjat opiskelijan oikeusturvatoimikunnan esittelijälle (hallintolakimies), joka kokoaa tarvittavat lausunnot ja asiakirjat päätöksentekoa varten.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle (Valvira) sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamisesta koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

Vastaavasti kuin opiskeluoikeuden peruuttamisesta koskevissa tilanteissa koulutuksen järjestäjän tulee antaa Valviralle tiedot opiskeluoikeuden palauttamisesta koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus ilmoittaa vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamiskäsittelystä Valviralle. Opetushallituksen mielestä säännöstä voidaan tulkita siten, että asian vireilläoloaika alkaa, kun sitä koskeva kokouskutsu ja esityslista on toimitettu koulutuksen järjestäjän monijäseniselle toimielimelle eli opiskelijan oikeusturvatoimikunnalle. Asia ei siis ole vireillä vielä siinä vaiheessa, kun haetaan tai odotetaan opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyviä selvityksiä esimerkiksi opiskelijan terveydentilasta tai rikosrekisteriotetta.

Jos opiskelija ohjataan suorittamaan saman koulutuksen järjestäjän tarjoamaa toista tutkintoa, siirto ei edellytä aiemman opiskeluoikeuden peruuttamista. Asiaa ei ole myöskään tarpeellista käsitellä opiskelijan oikeusturvatoimikunnassa. Jos opiskelija antaa suostumuksensa toiseen tutkintoon johtavaan koulutukseen siirrosta, tulee koulutuksen järjestäjän kuitenkin tehdä siirrosta opiskelijaksi ottamispäätöstä vastaava hallintopäätös. Valviralle tulee antaa tieto toiseen koulutukseen siirtämisestä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta tai palauttamisesta koskevaan kirjalliseen päätökseen on liitettävä valitusosoitus (muutoksenhaluohjeet).

Päätöksen tiedoksianto:

Opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista koskevan päätöksen tiedoksianto on toimitettava todisteellisena tiedoksiantona postitse saantitodistusta vastaan, luovuttamalla päätös suoraan asianosaiselle tai tämän edustajalle taikka haastetiedoksiantona. Tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika. (hallintolaki 60 §).

Muutoksenhaku opiskelijan oikeusturvalautakuntaan:

Ammatillisen koulutuksessa valitus tehdään opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan, jos päätös koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista (laki ammatillisesta koulutuksesta 113 §). Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista (tiedoksi opiskelijalle tai alaikäisen opiskelijan tapauksessa tämän huoltajalle). (Laki ammatillisesta koulutuksesta 114 §).

Täytäntöönpano:

Opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei opiskelijoiden oikeusturvalautakunta toisin määrää.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

Päätöksen täytäntöönpano ilman lainvoimaa vailla olevana merkitsee sitä, että opiskeluoikeuden peruuttamisen täytäntöönpano voi alkaa, vaikka opiskeluoikeuden peruuttamispäätöstä koskeva valitusaika ei ole kulunut loppuun ja jatkoa mahdollisen valituksen ollessa opiskelijan oikeusturvalautakunnan käsiteltävänä.

Päätöksessä on aina perusteltava sekä itse opiskeluoikeuden peruuttamista että opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan täytäntöönpano lainvoimaa vailla olevana (hallintolaki 45 §).

5.9 Huumausainetesta

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 84 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä **voi velvoittaa** opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena koulutukseen kuuluvissa käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta;
- 3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännösin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai
- 4) merkittävästi lisää koulutuksen järjestäjän, 70 §:ssä tarkoitetun työnantajan tai 71 §:ssä tarkoitetun koulutussopimustyöpaikan tarjoajan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n mukaan, jos opiskelija suorittaa osana valmentavaa koulutusta ammatillisen tutkinnon osaa, sovelletaan koulutukseen ammatillisesta koulutuksesta annetun 84 §:n säännöksiä huumausainetestauksesta sekä lain 12 lukuun sisältyviä säännöksiä niihin liittyvästä muutoksenhausta.

Huumausainetestausta sovelletaan myös muihin tutkintoihin, kuin vain ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:ssä säädettyihin niin sanottuihin SORA-tutkintoihin ja osaamisaloihin.

Testaaminen on kuitenkin mahdollista opiskelijan aidosti vapaaehtoisen suostumuksen perusteella. Mikäli opiskelija kieltäytyy vapaaehtoisesta testauksesta, siitä ei saa tehdä johtopäätöksiä eikä siihen saa liittyä sanktioita.

Toimivalta, kun on kysymys huumausainetodistuksen esittämisvelvollisuudesta:

Koulutuspäällikkö päättää opiskelijan määräämisestä huumausainetestiin ja sitä koskevan todistuksen esittämisestä.

Menettely, kun on kysymys huumausainetodistuksen esittämisvelvollisuudesta:

Todistus on esitettävä koulutuksen järjestäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa.
Huumausainetestiä koskevan todistuksen vaatimisesta on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitetaan koulutuksen järjestäjän osoittaman laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun huumausaineen käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko opiskelija käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt.

Koulutuksen järjestäjän tulee yhteistyössä opiskelijahuollon toimijoiden kanssa noudattaa toimintaohjetta (katso toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi).

Koulutuksen järjestäjä vastaa tässä pykälässä tarkoitetusta huumausainetestiä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Opiskelijalle tehtävään huumausainetestaukseen sovelletaan muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta.

Päätöksen tiedoksianto:

Huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisvelvollisuudesta koskevan päätöksen tiedoksianto on toimitettava todisteellisena tiedoksiantona postitse saantitodistusta vastaan, luovuttamalla päätös suoraan asianosaiselle tai tämän edustajalle taikka haastetiedoksiantona (hallintolaki 60 §).

Oikaisuvaatimus:

Päätökseen huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisvelvollisuudesta voidaan vaatia oikaisua aluehallintovirastolta. Oikaisuvaatimus tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Täytäntöönpano:

Hallintolain 49 f §:n mukaan päätöstä, johon saa vaatia oikaisua, ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, **jos laissa niin säädetään** tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä. *Katso edellä: ”Todistus on esitettävä koulutuksen järjestäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa”.*

Kun oikaisuvaatimus on tehty, oikaisuvaatimuksen käsittelevä viranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi. Täytäntöönpanon kieltämis- tai keskeytysasiassa annettuun ratkaisuun ei saa hakea erikseen muutosta.

Huumausainetestistä koskevan todistuksen antamisesta kieltäytyminen ja huumeiden käyttö muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin:

Opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus tai erottaa määräajaksi. Katso menettelytapaohje edellä.

Huumausainetestituloksen esittämisestä kieltäytyminen ei ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan johda opiskelusta pidättämiseen. Kuitenkin jos on perusteltua aihetta epäillä, että jotain SORA-tutkintoa opiskelevalla opiskelijalla on terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este (vakava päihdeongelma), koulutuksen järjestäjä voi määrätä opiskelijan terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Kieltäytyminen

terveydentilan tai toimintakyvyn tarkastuksesta ja tutkimuksista voi tällöin johtaa opiskelusta pidättämiseen.

15.10 Opiskeluoikeuden pidättäminen ammatillisessa koulutuksessa

Ammatillisesta koulutuksesta ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettujen lakien mukaan, jos opiskelija kieltäytyy ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 82 §:n 1 momentissa tarkoitettuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

82 §1 momentti: Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalle on 81 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Koulutuksen järjestäjä vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

(Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys)

Ammatillisesta koulutuksesta ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettujen lakien mukaan, jos opiskelija kieltäytyy 82 §:n 4 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

Opiskelijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa 81 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy olennaisesti *alaikäisten* parissa työskentelyä.

Terveydentilan toteamiseksi suoritettavia tarkastuksia ja tutkimuksia sekä rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamista koskevat lainkohdat liittyvät tilanteisiin, jossa harkitaan opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista.

Toimivalta:

Koulutuspäällikkö määrää opiskelijan laillistetun terveyshuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin (SORA) sekä

Koulutuspäällikkö tai opettaja määrää opiskelijan esittämään nähtäväksi rikosrekisterilaissa tarkoitettua otteen (SORA)

Opiskelijan oikeusturvatoimikunta päättää opiskeluoikeuden pidättämisestä siihen asti, kunnes opiskelija osallistuu määrättyihin terveydentilan tai toimintakyvyn toteamiseksi tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin (SORA).

Opiskelijan oikeusturvatoimikunta päättää opiskeluoikeuden pidättämisestä siihen asti, kunnes opiskelija toimittaa pyydetyn rikosrekisteriotteen nähtäväksi (SORA).

Menettely:

Opiskelijalta asiakirjoja pyydettyäessä käydään asia läpi opiskelijan kanssa ja täytetään opiskelijan ja koulutuspäällikön allekirjoittama lomake (kuuleminen). Prosessista on kuvaus Omnian ns. SORA-suunnitelmassa.

Koulutuspäällikkö kuulee myös alaikäisen opiskelijan huoltajaa asiassa.

Koulutuspäällikkö tekee esityksen opiskelijan opiskelusta pidättämisestä opiskelijan oikeusturvatoimikunnalle. Koulutuspäällikkö toimittaa asiakirjat opiskelijan oikeusturvatoimikunnan esittelijälle (hallintolakimies), joka kokoaa tarvittavat lausunnot ja asiakirjat päätöksentekoa varten.

Opiskelusta pidättämisestä tulee antaa kirjallinen päätös. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus.

Opiskelusta pidättämisestä on ilmoitettava alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa opiskelijalle, joka on opiskelusta pidätetty, on järjestettävä opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin ja kuraattorin kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa perustutkintokoulutuksessa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa koulutuksessa. Lisäksi lakia sovelletaan oppivelvolliseen, joka opiskelee ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitetussa ammattitutkintokoulutuksessa.)

Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä säädösten mukainen muu hänen tarvitsemansa tuki. Lisäksi opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi

Jos oppivelvollisen opiskeluoikeus on pidätetty, koulutuksen järjestäjän tulee yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa laatia suunnitelma oppivelvollisuuden suorittamisesta opiskeluoikeuden pidättämisen aikana. Oppivelvollisen tulee suunnitelman mukaisesti edistää opintojaan itsenäisesti tai muissa oppimisympäristöissä kuin oppilaitoksessa tai työpaikalla (oppivelvollisuuslaki 8 §.)

Oppivelvollisella on oikeus saada sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa opintojen etenemisen suunnitelman mukaisesti. Oppivelvollisella on oikeus oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa (1287/2013) tarkoitettuihin palveluihin (oppivelvollisuuslaki 8 §.)

Jos oppivelvollinen ilman perusteltua syytä ei osallistu suunnitelman laadintaan tai olennaisesti laiminlyö laaditun suunnitelman noudattamisen, sovelletaan, mitä asianomaista koulutusta koskevassa laissa ja jäljempänä oppivelvollisuuslain 13 §:ssä säädetään opiskelijan eronneeksi katsomisesta. Ennen eronneeksi katsomista koulutuksen järjestäjän tulee ilmoittaa oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen, että oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi, mikäli hän ei noudata tässä pykälässä säädettyjä velvoitteita (oppivelvollisuuslaki 8 §.)

Jos opiskelijan toimittamassa terveydentilatodistuksessa tai rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitetussa otteessa ei ole mitään sellaista tietoa, joka aiheuttaa jatkotoimenpiteitä tai lisäselvityksiä, koulutuspäällikkö tiedottaa välittömästi opiskelijalle sekä opiskelijan oikeusturvatoimikunnan esittelijälle opiskeluoikeuden pidättämispäätöksen raukeamisesta. Opiskelijan oikeusturvatoimikunta tekee päätöksen opiskelun pidättämisoikeuden raukeamisesta kiireellisenä. Opiskeluoikeuden pidättämisen raukeaminen ja päivämäärä kirjataan opiskelijan oikeusturvatoimikunnan pöytäkirjaan.

Jos koulutuspäällikön selvityksen perusteella päädytään jatkotoimenpiteisiin kuten esimerkiksi opiskeluoikeuden peruuttamiseen, edetään opiskeluoikeuden peruuttamisprosessin mukaisesti.

Päätöksen tiedoksianto:

Opiskeluoikeuden pidättämistä koskevan päätöksen tiedoksianto on toimitettava todisteellisena tiedoksiantona postitse saantitodistusta vastaan, luovuttamalla päätös suoraan asianosaiselle tai tämän edustajalle taikka haastetiedoksiantona. Tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika. (hallintolaki 60 §).

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen (hallinto-oikeus):

Opiskelijan oikeusturvatoimikunnan päätöksestä pidättää opiskeluoikeus haetaan muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Täytäntöönpano:

Pääsääntöisesti päätöstä, johon saa hakea muutosta hallintovalituksella, ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Päätös tulee lainvoimaiseksi, kun valitusaika on kulunut umpeen, eikä päätöksestä ole valitettu.

Opiskeluoikeuden pidättämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Samalla kun opiskelun pidättämisestä päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

Päätöksen täytäntöönpano ilman lainvoimaa vailla olevana merkitsee sitä, että opiskeluoikeuden pidättämisen täytäntöönpano voi alkaa, vaikka opiskeluoikeuden pidättämispäätöstä koskeva valitusaika ei ole kulunut loppuun ja jatkoa mahdollisen valituksen ollessa hallinto-oikeudessa käsiteltävänä.

Päätöksessä on aina perusteltava sekä itse opiskeluoikeuden pidättäminen että opiskeluoikeuden pidättämistä koskevan täytäntöönpano lainvoimaa vailla olevana (hallintolaki 45 §).

6. OPISKELIJAN AIHEUTTAMASTA VAHINGOSTA JA RIKOSOIKEUDELLINEN VASTUU

Vahingonkorvaus:

Vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n mukaan henkilö on velvollinen korvaamaan toiselle tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheuttamansa vahingon. Vastuulle ei ole säädetty alaikäraja, mutta alle 18-vuotiaan velvollisuutta korvata aiheuttamansa vahinko kuitenkin kohtuullistetaan. Hän on velvollinen korvaamaan siitä määrän, joka hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi.

Toimivalta:

Koulutuspäällikkö

Menettely:

Koulutusta koskevassa lainsäädännössä olevat viittaussäännökset ovat informatiivisia. Opiskelijalla on velvollisuus korvata vahinko ilman mainittua viittaussäännöstä suoraan vahingonkorvauslain perusteella.

(Lukiolaki ei enää sisällä viittaussäännöstä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 94 §:ssä on viittaussäännös. Perusopetuslain (aikuisten perusopetus) 35 § sisältää viittaussäännöksen ja tämän lisäksi on otettu säännös, jonka mukaan vahingosta tulee ilmoittaa opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Tutkintokoulutukseen valmentavasta annetun lain 20 §:ssä on viittaus vahingonkorvauslakiin. Säännöksen mukaan tulee ilmoittaa opiskelijan aiheuttamista vahingoista tämän huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.)

Alaikäisen opiskelijan aiheuttamasta vahingosta on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Mahdolliset riidat vahingonkorvauksen suuruudesta ratkaistaan tuomioistuimessa.

Vahingonkorvauksesta voidaan sopia. Koska alle 18-vuotiaat ovat alaikäisiä, sopimuksen tekemiseen tarvitaan vähäisiä vahinkoja koskevia sopimuksia lukuun ottamatta huoltajan suostumus. Koulutuspäällikkö kuultuaan johtavaa rehtoria sopii opiskelijan kanssa asiasta.

Aikuislukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa opiskelijan kanssa voidaan sopia vahingon korvaamisesta osittain tai kokonaan työsuorituksena, vaikkei lukiolakiin tai ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin sisälly perusopetuksen 35 §:ää vastaavaa säännöstä. Koulutuspäällikkö kuultuaan johtavaa rehtoria sopii opiskelijan kanssa asiasta.

Perusopetuksen 35 §:

”Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, koulun opettaja tai rehtori voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan. Tehtävä tulee suorittaa valvotusti eikä se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia. Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta. Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä tämän lain mukaisista kurinpidollisista toimenpiteistä.”

Koulutuspäällikkö on yhteydessä taloushallintoon tapauksen osalta maksun suorittamiseksi.

Rikosoikeudellinen vastuu:

Rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15-vuotiaana. Rikoksesta ei voi rangaista lasta, joka on rikosentekohetkellä 15:ttä vuotta nuorempi.

Nuoria rikosentekijöitä rangaistaan lievemmin kuin aikuisia. Nuorilla rikosentekijöillä tarkoitetaan 15–20-vuotiaita rikoksen tehneitä henkilöitä.

7. YLEISEN TURVALLISUUDEN VARMISTAMINEN, KOSKEE KAIKKIA OMNIALAISIA

Omniassa lähtökohtana on tarjota jokaiselle turvallinen oppimis- ja työympäristö. Jokainen on velvollinen edistämään tätä tavoitetta ja jokaisen henkilökunnasta tulee puuttua Omnian sääntöjen ja ohjeiden vastaiseen käyttäytymiseen puhumalla ja neuvomalla.

Rikoksen ollessa kysymyksessä jokaisella omnialaisella on yleinen kiinniotto-oikeus ja oikeus hätävarjeluun. Puuttumiskeinojen tulee aina olla suhteessa epäiltyyn rikokseen, kiinniotettavaan ja tilanteeseen sekä keinojen ylimitoittaminen ei ole sallittua.

Lähtökohtaisesti tulee **fyysistä kiinnikäymistä välttää ja yrittää suusanallisesti ratkaista asia**.

Itseään ei tule asettaa vaaraan. Avuksi on hyvä pyytää toinen henkilöstön jäsen ja tarvittaessa soittaa hätänumeroon 112.

8. TUPAKOINTI, KOSKEE KAIKKIA OMNIALAISIA

Tupakkalain (L549/2016 74 §) mukaan tupakkatuotteiden (myös sähkötupakan ja nuuskan) käyttö on kielletty oppilaitoksen sisätiloissa ja sen käytössä olevilla ulkoalueilla. Tupakkalaki (118 §) kieltää alle 18-vuotiaalta henkilöltä tupakan tai nikotiininesteiden hallussapidon. Lisäksi tupakkalain 53 § mukaan kiellettyä on myydä, välittää tai muuten luovuttaa tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä alle 18-vuotiaalle henkilölle.

Toimivalta:

Omnian henkilökunta.

Huomautuksen ja varoituksen osalta ammatillisen koulutuksen, tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen, aikuisten lukiokoulutuksen ja aikuisten perusopetuksen opiskelijan osalta johtava rehtori, toimialarehtori, koulutuspäällikkö tai opettaja

Menettely:

Mikäli opiskelija tai muu Omnian asiakas tupakoi oppilaitoksen alueella, henkilökuntaan kuuluva kertoo tupakoivalle opiskelijalle/asiakkaalle, että tupakointi on kielletty tupakkalain perusteella.

Ammatillisen koulutuksen, tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen, aikuisten lukiokoulutuksen ja aikuisten perusopetuksen opiskelijan osalta toistuvasta tupakointirikkomuksesta seuraa huomautus ja kirjaaminen opintohallintojärjestelmään sekä alaikäisen osalta ilmoitus huoltajalle. Mikäli opiskelija rikkoo uudelleen tupakointikieltoa, annetaan hänelle huomautus (kirjaaminen opintohallintajärjestelmään) ja ilmoitetaan tästä alaikäisen huoltajalle. Mikäli opiskelija huomautuksista huolimatta rikkoo uudelleen tupakointikieltoa, hänelle annetaan kirjallinen varoitus sekä ilmoitetaan tästä alaikäisen huoltajalle. Toista huomautusta antaessaan koulutuspäällikkö voi tupakkalain rikkomisesta ilmoittaa myös poliisille, mikä voi johtaa sakkorangaistukseen tupakointirikkomuksesta.

Varoituksen osalta noudatetaan, mitä menettelytapaohjeessa edellä on todettu.